

Riina Markku

Savitaipaleen kunnan perhepäivähoidon kokemuksia lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman teosta

Opinnäytetyö
Sosionomi AMK

2019

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät Riina Markku	Tutkinto Sosionomi (AMK)	Aika Lokakuu 2019
Opinnäytetyön nimi		
Savitaipaleen kunnan perhepäivähoitajien kokemuksia lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman teosta		37 sivua 1 liitesivua
Toimeksiantaja Savitaipaleen kunta		
Ohjaaja Lehtori Tuomo Paakkonen		
Tiivistelmä <p>Tässä opinnäytetyössä tutkittiin Savitaipaleen kunnan perhepäivähoitajien kokemuksia lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman teosta. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Savitaipaleen varhaiskasvatustoiminnan kanssa. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään lapsen tultua päivähoidon, ja se toimii lapsen päivähoidon ohjaavana dokumenttina, jota päivitetään tietyin väliajoin. Tarkemmin tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten perhepäivähoitajat kokevat varhaiskasvatussuunnitelman tekoon liittyvän yhteistyön lasten, heidän vanhempinsa ja vastaavan lastentarhanopettajan kanssa.</p> <p>Tässä kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytettiin tutkimusmenetelmänä teemahaastattelua. Haastattelut tehtiin kaikille perhepäivähoitajille (5) yksilöhaastatteluina. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin, jonka jälkeen tulokset on analysoitiin ja niistä on koostettu yhteenveto. Tuloksista päällimmäisenä tuli esiin, että perhepäivähoitajilla sujuu yhteistyö jokaisen aiemmin mainitun tahon kanssa hyvin, eivätkä he kokeneet tällä hetkellä tarvitsevansa tukea siihen. Kuitenkin he kokivat, että tukea saa, jos siihen vain on tarvetta.</p> <p>Tutkimuksen tulosten osuus jää tässä opinnäytetyössä melko niukaksi, mikä saa miettimään tulosten luotettavuutta. Haastatteluista löytyy yhteneväisiä ajatuksia, joten siltä osin tuloksia voidaan pitää luotettavina.</p>		
Asiasanat päivähoito, perhepäivähoito, kvalitatiivinen tutkimus, teemahaastattelu		

Author (authors)	Degree	Time
Riina Markku	Bachelor of Social Services	October 2019
Thesis Title		
Experiences of family daycare nurses of Savitaipale municipality in developing a personal early childhood education plan		37 pages 1 pages of appendix
Commissioned by		
Savitaipale municipality		
Supervisor		
Senior Lecturer Tuomo Paakkonen		
Abstract		
<p>This thesis explores the experiences of family day care nurses in Savitaipale municipality in developing a personal early childhood education plan. This research has been carried out in cooperation with early childhood education unit of Savitaipale municipality. The child's personal early childhood education plan is made after the child starts daycare and serves as a guidance document for the child's daycare, which is updated periodically. More specifically, the purpose of the research has been to find out how family day nurses experience collaboration with children, their parents, and the kindergarten teacher involved in developing an early childhood education plan.</p> <p>Thematic interviews have been used as a research method in this qualitative study. The interviews have been conducted with all family day nurses (5) as individual interviews. The interviews were recorded and transcribed, after which I analyzed the results and summarized them. On the flip side, the results showed that family daycare was working well with each of the aforementioned, and that they did not feel they needed support at the moment.</p> <p>The share of research results in this thesis is quite small, which makes one think about the reliability of the results. However, the interviews have similar thoughts, so the results can be considered reliable.</p>		
Keywords		
Day care, family day care, qualitative research, theme interview		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	6
2.1	Varhaiskasvatus	6
2.2	Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen muotona.....	7
2.2.1	Perhepäivähoitajan työnkuva	8
2.2.2	Perhepäivähoitajan ammattitutkinto	10
2.3	Varhaiskasvatussuunnitelma	11
2.3.1	Kuntakohtainen varhaiskasvatussuunnitelma	12
2.3.2	Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma.....	13
3	SAVITAIPALE.....	13
3.1	Perhepäivähoito Savitaipaleella.....	14
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	15
4.1	Tutkimustehtävän rajaus ja tutkimuskysymykset	15
4.2	Tutkimusmenetelmä ja aineiston kerääminen.....	16
4.3	Eettisyys	18
4.4	Tutkimusmenetelmän luotettavuus	19
4.5	Työsuunnitelma ja luvat	20
4.6	Aineiston käsittely ja analyysi	21
5	PERHEPÄIVÄHOITAJILLE TEHDYN HAASTATTELUN TULOKSET	22
5.1	Taustatiedot.....	22
5.2	Yhteistyö lapsen kanssa	22
5.3	Yhteistyö vanhempien kanssa	24
5.4	Yhteistyö lastentarhanopettajan kanssa	27
6	YHTEENVETO	29
7	POHDINTA	31
	LÄHTEET	34
	LIITTEET	
	Liite 1. Saatekirje perhepäivähoitajille	

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkin, kuinka perhepäivähoitajat Savitaipaleen kunnassa kokevat lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tekemisen ja siihen kuuluvan yhteistyön lasten, heidän vanhempiansa, kuin vastaavan lastentarhanopettajan kanssa. Tarkoitukseni on selvittää millaisia vahvuuksia ja tuen tarpeita hoitajilla on tämän aihe-alueen osalta.

Tutkimus on toteutettu yhteistyössä Etelä-Karjalassa sijaitsevan Savitaipaleen kunnan kanssa. Aihe opinnäytetyöhön sai alkunsa minun henkilökohtaisesta kiinnostuksestani perhepäivähoitoon ja kunnan varhaiskasvatustoimen tarpeista. Pohdimme yhdessä kunnan varhaiskasvatuspäällikön kanssa rajauksen työhön ja tutkimuksen toteutusta. Sain lopulta lähestulkoon vapaat kädet siihen, kuinka haluan opinnäytetyöni kanssa edetä. Tutkimusluvan hakeminen tapahtui ripeästi, ja pääsin aloittamaan tutkimuksen teon.

Työn aihe pohjautuu Opetushallituksen määrittämiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, joiden uudet paikalliset suunnitelmat on pitänyt ottaa käyttöön 1.8.2017 alkaen. Nämä suunnitelmat koskevat myös perhepäivähoitoa. Varhaiskasvatussuunnitelman eri tasoihin perehdytään tarkemmin opinnäytetyön teoriaosuudessa.

Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen, sen toteuttaminen ja arviointi on osa perhepäivähoitajan työtä, joka määritellään laissa. Perhepäivähoitajat tekevät työtään itsenäisesti erillään kollegoistaan ja vailla toisten työntekijöiden jatkuvaa tukea toisin kuin esimerkiksi päiväkodissa. Tutkimuksessani selvitän heidän mahdollista tuen tarvettaan, haasteita ja vahvuuksiaan lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tekemisestä. Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat seuraavat: 1. Mitkä ovat perhepäivähoitajien vahvuuksia lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman teossa? 2. Mikä on perhepäivähoitajien tuen tarve liittyen lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen?

Tutkimuksen muotona on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimus on toteutettu teemahaastatteluina, jotka tehtiin jokaiselle perhepäivähoitajalle yksilöhaastatteluna. Ennen tapaamisia lähetin haastateltaville henkilöille saate-

kirjeen (liite 1), jossa oli haastattelun runko kysymyksineen. Näin ollen jokainen perhepäivähoitajista pystyi valmistautumaan etukäteen haastatteluun. Perhepäivähoitajien haastattelut nauhoitin, minkä jälkeen litteroin ne kirjalliseen muotoon. Tämän jälkeen aloitin tulosten analysoinnin ja tämän työn loppupuolella esittelen teille tutkimuksesta saadut tulokset ja yhteenvedon. Lopuksi on vielä oma pohdintani tuloksista, niiden luotettavuudesta ja tutkimuksesta kummunneista ajatuksista.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus Suomessa on kehittynyt vuosina 1880-1970 fröbeliläisen perinteen pohjalta. Laki lasten päivähoidosta astui voimaan vuonna 1973, ja se on yhä pohjana nykyiselle varhaiskasvatukselle. 1970-luvulla alkoi kaupungistuminen ja elinkeinorakenteeseen tuli muutoksia, kun maataloudesta siirryttiin teollisuuteen ja palveluammatteihin. Perhe- ja kyläyhteisön merkitys pieneni, ja yhteiskunta otti vastuulleen ennen perheille kuuluneita tehtäviä. 1970-luvulta 2000-luvulle siirryttäessä lapsuutta ja varhaiskasvatusta kuvaavat käsitteet ovat kokeneet muutoksia. Suojeltavan, leikkivän ja haaveilevan lapsen tilalle on tullut taitava, omatoiminen ja rajattoman oppimishaluinen lapsi. (Reunamo 2007, 99.)

Varhaiskasvatusta voidaan kuvata prosessina, jossa lapsi sosiaalistuu aktiiviseksi toimijaksi omaehtoisen elämyksellisen toiminnan kautta sekä vertaisryhmäkontaktien ja aikuisten tavoitteellisen ohjauksen avulla. Varhaiskasvatus koostuu kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudesta, jonka tulee tukea lapsen yksilöllisiä kehityspiirteitä ja jossa painottuu erityisesti myös pedagogiikka. Varhaiskasvatus on yhteistoimintaa, joka on suunnitelmallista, tavoitteellista ja siinä on keskeinen merkitys lapsen omaehtoisella leikillä. Kasvatuskumppanuudella eli vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisen tiiviillä yhteistyöllä saadaan lapselle paras mahdollinen kokonaisuus varhaiskasvatuksen kentällä. (Häkkä ym. 2014, 25; Reunamo 2007, 101.)

Jokaisella alle kouluikäisellä on oikeus varhaiskasvatukseen. Vanhemmat kuitenkin tekevät päätöksen oman lapsensa osallistumisesta varhaiskasvatuk-

seen. Varhaiskasvatuspalvelut järjestävät varhaiskasvatusta, joista keskeisimpiä ovat päiväkodit, perhepäivähoito ja avoin toiminta. Näitä palveluja tuottavat kunnat, järjestöt, seurakunnat ja yksityiset palveluntuottajat. Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus muodostavat johdonmukaisesti etenevän jatkumon. Esiopetus on osa varhaiskasvatusta ja varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvat myös ne oppivelvollisuusikäiset lapset, jotka käyttävät varhaiskasvatuspalveluja. Kunnan tehtävä on huolehtia, että varhaiskasvatusta on saatavissa lasten ja perheiden tarpeen mukaan. (Reunamo 2007, 101; Opetus- ja kulttuuriministeriö.)

Opetus- ja kulttuuriministeriölle kuuluu varhaiskasvatuksen yleinen suunnittelu, ohjaus ja seuranta. Varhaiskasvatusta ohjaavat useat eri dokumentit, jotka ovat pohjana varhaiskasvatuksen järjestämiselle. Dokumentit ovat laki ja asetus lasten päivähoidosta, perusopetuslaki, lastensuojelulaki, laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, varhaiskasvatustyöryhmän muistio ja valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. (Häkkinen ym. 2014, 28.)

Varhaiskasvatuksen arvopohja Suomessa perustuu keskeisiin kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansainvälisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Lapsen oikeuksia konkretisoivia varhaiskasvatuksen pääperiaatteita ovat esimerkiksi lapsen oikeus turvattuun kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen, turvallisiin ihmissuhteisiin, oikeus tulla ymmärretyksi ja kuulluksi oman ikänsä ja kehitystason mukaisesti. Lasta tulee ohjata ihmisenä kasvamisessa, vaalia hänen lapsuuttaan sekä näiden lisäksi on painotettava lapsuuden itseisarvoista luonnetta. Kasvatuksesta huolehtivien ammattilaisten on otettava huomioon lapsen yksilöllisyyden kunnioittaminen, toisten huomioonottavien käyttäytymismuotojen vahvistaminen ja lapsen itsenäisyyden asteittainen lisääminen. (Reunamo 2007, 102.)

2.2 Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen muotona

Päivähoitolaissa määritellään perhepäivähoito hoidoksi, jota voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa paikassa, jota kutsutaan perhepäiväkodiksi. Päiväkotien ohella perhepäivähoito on merkittävin päivähoiton muoto, vaikka se jääkin usein päiväkotitoiminnan varjoon. Se eroaakin käy-

tännöiltään ja sisällöltään päiväkodin toiminnasta. Useimmiten perhepäivähoito järjestetään hoitajan omassa kodissa. Yhdellä perhepäivähoitajalla voi olla kokopäivähoidossa päivähoitoasetuksen mukaan enintään neljä alle kouluikäistä lasta ja sen lisäksi esikoulua tai koulua käyvä lapsi, joka on osapäivähoidossa. Hoitajan omat lapset, jotka ovat alle kouluikäisiä, lasketaan hoitettavien lasten määrään. Perhepäivähoito voi olla myös kolmiperhepäivähoitoa, jossa hoitaja pitää huolta kahden tai kolmen perheen lapsista näiden kotona vuoroviikkoina näiden omissa kodeissa. Kolmantena perhepäivähoidon muotona on ryhmäperhepäivähoito, jossa kahdesta kolmeen perhepäivähoitajaa toteuttaa päivähoitoa kunnan osoittamassa kodinomaisessa tilassa. (Reunamo 2007, 148.)

Perhepäivähoitaja on monesti itse tietoinen omasta ammattitaidostaan. Onkin tärkeää, että hän itse tietää työnsä arvon, sillä usein he eivät saa yhteiskunnalta materiaalista eikä statukseensa kuuluvaa kunnioitusta. Vanhemmat arvostavat kuitenkin perhepäivähoitajan kokemusta käytännöstä. Perhepäivähoito onkin usein turvallinen ja arvokas saareke perheiden arjessa. (Reunamo 2007, 149.)

2.2.1 Perhepäivähoitajan työnkuva

Perhepäivähoitajan työ on vastuullista lasten varhaiskasvatusta, jota ammatinharjoittaja tekee itsenäisesti lasten hoitoa ohjaavan tiimin jäsenenä ja yhteistyössä lapsen, perheen ja tämän vanhempien ja huoltajien kanssa. Perhepäivähoitaja toimii yksilöllisesti hoidossa olevan lapsen kasvattajana erilaisissa tilanteissa ja varmistaa lapsen emotionaalisen ja fyysisen turvallisuuden. Perhepäivähoitajan tehtäviin kuuluu tukea lapsen kehitystä monipuolisesti päivähoiton kasvatustavoitteiden suuntaisesti, mutta myös kodin kasvatusta tukien. Hän ohjaa lapsen kehitystä erilaisen toiminnan ja leikin avulla tämän ikä- ja kehitystason mukaisesti. Perhepäivähoitajan työnkuvaan kuuluu huolehtia lapsen tarvitsemasta hoivasta ja huolenpidosta, sekä monipuolisesta ravinnosta, levosta, liikunnasta ja säännöllisestä päivärytmistä. Vanhempien tukeminen heidän kasvatustehtävässään ja heidän auttaminen hoidon ja kasvatuksen palvelujen piiriin on osa perhepäivähoitajan työtä. Myös esiopetuksessa määriteltyjen tavoitteiden tukeminen on perhepäivähoitajan kontolla. (Alho-Kivi & Keskinen 2002, 26–27.)

Vaikka perhepäivähoitaja on pääosin sidottu omaan kotiinsa, hän pystyy kuitenkin omalla näkemyksellään vaikuttamaan lapsen kasvuympäristöön. Kodin saaminen toimivaksi leikkinurkkausten ja -pisteiden osalta voi olla haasteellista, mutta useimmiten perhepäivähoitajat ovat kuitenkin tyytyväisiä kotinsa toimivuuteen. Kodissa täytyy ottaa monia asioita huomioon ja tarvittaessa hankkia uusia välineitä ja materiaalia. Ulkoilu on aina hyvä vaihtoehto, jos toiminta sisätiloissa tuntuu haastavalta. Lähiympäristöstä ja tarvittaessa vähän kaupempaakin löytyy varmasti metsiä ja leikkikenttiä lasten tarpeisiin. (Reunamo 2007, 154.)

Hoitopäivien suunnittelu perustuu hoidossa olevien lasten fyysisten vaatimusten, kuten ruuan, levon ja aktiivisen toiminnan vuorotteluun. Toiminnan selkärangana on selkeä ja lasten kehitysvaiheen huomioiva päivärytmi. Viikkosuunnitelma tukee päiväsuunnitelmaa ja vuosisuunnitelma on osana laajempien kokonaisuuksien hahmottamista, tähän sisältyvät esimerkiksi vuodenajat ja juhlit. Päivittäiseen suunnitteluun kuuluu päivän sisällön ja tuokioiden suunnittelu. Perhepäivähoitajan suunniteltaviin tehtäviin sisältyy myös lapsille yksilöllisesti tehtävien varhaiskasvatussuunnitelmien teko. (Reunamo 2007, 155.)

Perhepäivähoitajan työssä hyviin puoliin kuuluu mahdollisuus hoitaa lapsia yksilöllisesti. Pienet lapsiryhmät, työn monipuolisuus, itsenäisyys ja mahdollisuus vaikuttaa oman työn aikataulutukseen ovat myös hyviä puolia. Kodin omaisuus antaa joustavuutta ja perhepäivähoitajalla on parhaassa tapauksessa aikaa nauttia lasten tekemisistä, sillä hän voi samanaikaisesti tehdä työtä ja olla lähellä omia lapsiaan. Esimerkiksi ulkoilua ei tarvitse erikseen harrastaa, sillä se voi olla luontevasti osa päivää. Työstä saa usein välitöntä palautetta ja oman työnsä tuloksia näkee päivittäin. (Reunamo 2007, 149.)

Työ perhepäivähoitajana on itsenäistä, mutta myös yksinäistä. Työn käänköpuoleksi voidaan sanoa työyhteisön tuen puute, varsinkin ristiriitatilanteissa tuki ei ole aina lähellä. Pukemis- ja riisumistilanteet saattavat erityisesti kuormittaa, sillä pukemista on vaikea porrastaa ja tilat ovat usein ahtaat. Myös lasten haku- ja tuontitilanteissa ilmapiiri voi olla kireä, sillä silloin lapset kiukuttelevat. Perhepäivähoitaja joutuu yksin hoitamaan esimerkiksi ruuanlaiton ja siivoamisen lasten perushoidon lomassa. Vaikka työtä tehdään yksin, eikä kollegoilta

saatava tuki ole välittömästi saatavilla, voi mieltä painavia asioita kuitenkin käydä läpi toisten perhepäivähoitajien, vastaavan lastentarhanopettajan tai esimiehen kanssa, jos siihen on mahdollisuus. Tärkeää onkin, että yhteistyö perhepäivähoitajan ja päiväkodin välillä toimii. (Reunamo 2007, 149–150.)

2.2.2 Perhepäivähoitajan ammattitutkinto

Opetushallitus on vuonna 2013 asettanut voimaan uudet perusteet perhepäivähoitajan tutkinnolle, joita tutkintotoimikunta ja tutkinnon järjestäjä ovat veloitettuja noudattamaan. Tutkinnon järjestäjällä on vapaus päättää näyttötutkintoon johtavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä annettujen perusteiden mukaisesti. Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla vaadittu osaaminen hyväksytysti tutkintotilaisuuksissa, jotka tapahtuvat käytännön toiminnassa ja työssä. Ammatilliset koulutuskeskukset ja muut oppilaitokset sekä kunnat järjestävät koulutusta perhepäivähoitajille. (Opetushallitus 2013, 3–7; Perhepäivähoitaja.)

Ammattitaitovaatimukset perhepäivähoitajan ammattitutkinnon perusteissa on määritelty tasollisesti niin, että henkilö, jolla on alan peruskoulutus tai sitä vastaavat tiedot ja taidot, sekä opintoja, jotka syventävät ja täydentävät osaamista ja lisäksi noin kolmen vuoden työkokemus, pystyy suoriutumaan ammattitutkinnosta. (Opetushallitus 2013, 13.)

Tutkinnon suorittajan on osoitettava osaamisensa toimia ammattilaisena perhepäivähoidossa varhaiskasvatuksen kentällä. Perhepäivähoitajan on osattava toimia ammatillisessa vuorovaikutuksessa lasten, että heidän perheidensä kanssa kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti. Tutkinnon suorittanut hallitsee lapsen kehitystä ja kasvua koskevaa tietoa ja osaa hyödyntää sitä tarpeen mukaan. Hän osaa rakentaa lapselle turvallisen ja virikkeellisen kasvatusta, oppimista ja hoitoa tukevan ympäristön. Tämän lisäksi hän osaa toimia yhteistyössä alan asiantuntijoiden kanssa sekä toimii oman alueensa yhteistyöverkostoissa. Perhepäivähoitajan ammattitutkinnosta valmistuneella on valmiudet toimia kaikissa työtilanteissa oman alansa eettisten periaatteiden ja työtä ohjaavien säädösten mukaisesti. (Opetushallitus 2013, 13.)

Perhepäivähoitajan tutkinnon suorittaminen edellyttää neljän pakollisen ja vähintään yhden valinnaisen osan suoritamista. Ammattitutkinto arvioidaan tut-

kinnon osa kerrallaan siten, että suorittajan ammattitaitoa verrataan tutkintoon liittyviin ammattitaitovaatimuksiin. Tutkintotilaisuuksissa tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivat henkilöt on perehdytetty arviointitehtävään. Valmistunut perhepäivähoitaja voi työskennellä joko julkisella tai yksityisellä varhaiskasvatuksen sektorilla perhepäiväkodissa tai ryhmäperhepäiväkodissa. (Opetushallitus 2013, 13–46.)

2.3 Varhaiskasvatussuunnitelma

Vuonna 2003 valmistuivat valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Seuraavan kerran perusteita on päivitetty vuonna 2005 ja viimeisimpänä opetushallitus on määrännyt varhaiskasvatussuunnitelman perusteista 18.10.2016. Tahojen, jotka järjestävät varhaiskasvatusta, on pitänyt ottaa uusimpien perusteiden mukaiset paikalliset suunnitelmat käytäntöön 1.8.2017. Kyseinen määräys on voimassa toistaiseksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 3; Reunamo 2007, 101.)

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena on luoda tasa-vertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kehitykselle, kasvulle ja oppimiselle. Lähtökohtana perusteiden uusimiselle on ollut varhaiskasvatuksen toimintaympäristön sekä lasten kasvuympäristön muutokset. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista on ohjannut erityisesti varhaiskasvatustalaki sekä esiopetukseen liittyvä perusopetuslaki. Varhaiskasvatussuunnitelma koostuu kolmesta tasosta: valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista sekä paikallisesta- ja lapsen henkilökohtaisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on ohjata ja tukea varhaiskasvatuksen toteuttamista, järjestämistä ja kehittämistä sekä koko maassa laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen keskeisistä sisällöistä ja tavoitteista, lasten huoltajien ja varhaiskasvatuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä ja lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8.)

Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on oikeudellisesti varhaiskasvatuksen järjestäjiä velvoittava asiakirja. Määräysten lisäksi se sisältää kokonaisuuden ymmärtämistä helpottavaa avaavaa tekstiä. Jokaisen luvun jälkeen on koottu asioita, jotka päätetään paikallisesti ja jotka ohjaavat kuntakohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimista ja varhaiskasvatuksen toteutumista. Tekstissä on myös viittauksia lainsäädäntöön. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8–10.)

2.3.1 Kuntakohtainen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatusta järjestävien tahojen tulee laatia paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta. Laatimisvelvoite koskee myös muuta kunnan hankkimaa varhaiskasvatusta ja kunnan valvomaa yksityistä päiväkotitoimintaa sekä yksityistä perhepäivähoitoa. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat velvoittavia ja niitä on arvioitava ja kehitettävä. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voidaan laatia joko jokaiselle toimintamuodolle erikseen (päiväkoti, perhepäivähoito ja muu varhaiskasvatus) tai kaikille yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 9.)

Kuntakohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan siten, että se ohjaa, tukee ja määrittelee varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisella tasolla. Suunnitelmaa laatiessa tulee huomioon ottaa paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet, mahdolliset pedagogiset painotukset sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Paikalliset suunnitelmat voivat sisältää tarkennuksia liittyen valtakunnallisiin perusteisiin, mutta ne eivät voi pois sulkea mitään lain, asetuksen tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämää tavoitetta tai sisältöä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 9.)

Varhaiskasvatuksen järjestävä taho huolehtii, että paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen annetaan mahdollisuus varhaiskasvatuksen henkilöstölle, huoltajille sekä lapsille. Kuntakohtainen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään yhteistyössä paikallisten sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten ja opetustoimen kanssa. Varhaiskasvatuksen järjestäjän on arvioitava antamaansa varhaiskasvatusta ja olla

osallisena ulkopuolisen toimintansa arvioinnissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 9–10.)

2.3.2 Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on oikeus saada tavoitteellista ja suunnitelmallista kasvatusta, opetusta ja hoitoa varhaiskasvatustilain mukaan. Jotta tämä toteutuu, laaditaan jokaiselle lapselle päivähoitossa ja perhepäivähoitossa varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohdana on lapsen etu ja tarpeet. Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhdessä vanhempien kanssa, mutta myös lapsen mielipide ja toiveet on selvitettävä ja otettava huomioon. Henkilöstön vastuulle jää etsiä sopivat keinot lapsen mielipiteen selvittämiseksi. Suunnitelma laaditaan, kun lapsi aloittaa päiväkodissa tai perhepäivähoitossa. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut tavoitteet otetaan huomioon, kun lapsiryhmän toimintaa suunnitellaan ja oppimisympäristöä kehitetään. (Varhaiskasvatussuunnitelma perusteet 2016, 10.)

Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on dokumentti, johon kirjataan ylös oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tukevat tavoitteet ja toimenpiteet. Suunnitelmaan kuvataan lapsen vahvuudet, osaaminen, yksilölliset tarpeet sekä kiinnostuksen kohteet. On tärkeää, että henkilöstön ja vanhempien näkemykset ja havainnoinnit lapsesta ovat yhteneväisiä suunnitelmaa laadittaessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 10.)

Vähintään kerran vuodessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on arvioitava ja suunnitelma on tarkistettava. Kuitenkin suunnitelma on tarkistettava aina kun siihen on syy, joka johtuu lapsen tarpeista. Varhaiskasvatussuunnitelmaa tarkastettaessa arviointi kohdistuu varsinkin toiminnan järjestykseen ja pedagogiikan toteutukseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 10.)

3

SAVITAIPALE

Savitaipale on noin 3500 asukkaan kunta Etelä-Karjalassa. Ikärakenne kunnassa on vanhuspainoinneinen, sillä yli 65-vuotiaita Savitaipaleella on 34 %, 15–64 vuotiaita 54 % ja 0–14 vuotiaita 12 %. Kunta sijaitsee Kuolimojärven

rannalla, ja Savitaipaleella pääseeikin helposti nauttimaan luonnon läheisyydestä. Matkaa lähimpään kaupunkiin, Lappeenrantaan, on 35 kilometriä. Savitaipaleen kunnan nettisivuilla kuntaa luonnehditaan lapsiystävälliseksi, jossa panostetaan laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. Kunnassa on kaksi peruskoulua, Heituinlahden kyläkoulu, jossa on luokat 1–6 ja Europaeuksen koulukeskus, jossa on vuosiluokat 1–9. Koulukeskuksessa toimii myös Savitaipaleen lukio. (Savitaipale - Sydämellä sovussa sisulla; Savitaipale - koulut.)

Pieneksi kunnaksi Savitaipaleella on poikkeuksellisen hyvät puitteet liikuntaan sekä hyvinvointiin ja kulttuuriin. Kunnassa on neljä liikuntahallia ja harrastusmahdollisuuksia löytyy useisiin eri lajeihin. Liikuntahallien lisäksi löytyy teknurmikenttä jalkapalloilijoille sekä jäähalli ja sen yhteydessä toimiva curlingrata. Savitaipaleella sijaitsee useita retkeilyreittejä ja talvisin kunnasta löytyy kattava latuverkosto. Liikunnallisten aktiviteettien lisäksi kunnassa toimii musiikkikoulu, kuvataide koulu ja kansalaisopisto. (VisitSavitaipale.)

Kunnassa on hyvinvointiasema, joka toimii Eksoten (Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskusyksikön) alla. Sieltä löytyvät peruspalvelut lapsiperheille neuvolasta hammashoitoon. Erikoisairaanhoidosta vastaa Etelä-Karjalan keskussairaala Lappeenrannassa. (Savitaipaleen hyvinvointiasema; Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut Eksotessa.)

Savitaipaleen elinkeinorakenne on seuraavanlainen: Palvelut 67%, maa- ja metsätalous 18%, jalostus 15%. Savitaipaleella kannustetaan yrittäjyyteen ja siihen tuetaan kunnan puolesta. Kunnan keskustassa sijaitsee yritystalo, josta voi vuokrata itselleen työpisteen esimerkiksi etätöitä varten. (Savitaipale - Sydämellä sovussa sisulla.)

3.1 Perhepäivähoito Savitaipaleella

Savitaipaleella toimii tällä hetkellä (20.2.2018) viisi perhepäivähoitajaa, joista neljä on vakituisessa työsuhteessa. Neljä perhepäivähoitajista toimii kirkonkylän alueella ja yksi Heituinlahden kylällä. Perhepäivähoitajille on nimetty vastuulastentarhanopettaja, joka on tarvittaessa tukemassa perhepäivähoitajan

työtä sekä apuna lasten henkilökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien teossa. Tarkoituksena yhteistyössä on käyttää apuna lastentarhanopettajan asiantuntijuutta. Tämän yhteistyön toimimisesta vastaa kunnan varhaiskasvatuspäällikkö, joka samalla ohjaa perhepäivähoitoon liittyvää suunnitelmallista työtä. Perhepäivähoitajien työtä ohjataan tiimi-illoissa kerran kuukaudessa, yhteisillä ohjeilla ja sopimuksilla, varhaiskasvatuksen yhteisissä toimintailloissa (n. 2 krt/toimintakausi), suunnittelupäivässä toimintakauden alussa sekä tarvittaessa myös kotikäynnein. (Savitaipaleen perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma...)

Lapsia Savitaipaleella on perhepäivähoidossa noin kaksikymmentä. Perhepäivähoitoon on sijoitettuna lapsia kymmenestä ikäkuukaudesta viiteen ikävuo-teen, on tavanomaisen päivähoiton tarve. Perhepäivähoitajat osallistuvat päiväkotien eri tapahtumiin ja perhepäivähoidon varahoito on järjestetty kunnan päiväkoteihin. (Savitaipaleen perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma...)

Toiminta-ajatuksena on lämminhenkinen ja kodinomainen lasten tarpeista lähtöisin oleva toiminta. Onnistumisen tunteiden ja iloisten kokemusten lisäksi lasta autetaan ottamaan vastaan pettymyksiä. Tavoitteena on luoda lämmin, kiireetön ja turvallinen ympäristö, jossa lapsella on tilaa leikkiä. Edellytyksenä hyvään hoitosuhteeseen on vanhempien ja henkilökunnan toimiva yhteistyö. (Savitaipaleen perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma...)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Tutkimustehtävän rajaus ja tutkimuskysymykset

Tämä tutkimus on toteutettu yhteistyössä Savitaipaleen kunnan varhaiskasvatuksen kanssa. Opinnäytetyö on yhdessä suunniteltu kunnan varhaiskasvatuspäällikön kanssa Savitaipaleen varhaiskasvatustoiminnan tarpeita vastaavaksi. Tutkimuksen kohteeksi valikoitui perhepäivähoito ja siellä työskentelevät perhepäivähoitajat.

Tutkimuksessa on tarkoituksena selvittää perhepäivähoitajien ajatuksia lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tekemisestä ja siihen liittyvistä

yhteistyötahoista. Kuten jo aiemmin luvussa 2.3.2. mainittiin, varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen vanhempien kanssa, mutta myös lapsen mielipide ja toiveet on otettava huomioon. Perhepäivähoitajan tehtävänä on selvittää lapsen ajatuksia suunnitelmaa varten, sen lisäksi mitä asioita vanhemmat tuovat ilmi. Suunnitelman tekoa varten varataan aika, jolloin sitä koonnutetaan yhdessä tekemään.

Perhepäivähoitajat työskentelevät itsenäisesti, eikä toisten työntekijöiden tukea ole saatavilla samalla tavalla kuin esimerkiksi päiväkodissa, tämä tuo oman haasteensa työhön. Jokaiselle perhepäivähoitajalle on kuitenkin kunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman puitteissa nimetty hänen apunaan toimiva lastentarhanopettaja, joka on tarvittaessa mukana myös varhaiskasvatussuunnitelmien teossa. Ajatuksia tästä perhepäivähoitajien ja lastentarhanopettajan välisestä yhteistyöstä on tarkoituksena selvittää.

Opinnäytetyön tavoitteena on löytää hyvien ja toimivien asioiden lisäksi perhepäivähoitajien työssään kokemia haasteita ja kehitysideoita. Tämän tutkimuksen avulla yritän saada selville perhepäivähoitajien mahdollisen ohjauksen ja tuen tarpeet sekä vahvuudet. Haastattelusta saatujen tulosten jälkeen nähdään, onko syytä muutokseen tämän hetkisissä toimintatavoissa.

4.2 Tutkimusmenetelmä ja aineiston kerääminen

Tutkimusmenetelmänä tässä työssä on kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimuksessa, jossa käytetään laadullista tutkimusmenetelmää, tarkastellaan merkitysten maailmaa, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen. Laadullinen tutkimus on toimiva silloin, kun halutaan ymmärtää ilmiötä kokonaisvaltaisesti ja tavoitteena on saada haastateltavan oma kuvaus hänen kokemastaan todellisuudesta. Koska tarkoituksena on kuulla haastateltavien omia näkemyksiä liittyen tutkittavaan asiaan ja saada heidän kokemuksiinsa esiin arjen tilanteista, on kvalitatiivinen menetelmä paras vaihtoehto. (Vilkka 2005, 97.)

Laadullisen tutkimusmenetelmän haastattelumuodoista valitsin teemahaastattelun. Teemahaastattelu, josta käytetään myös nimeä puolistrukturoitu haastattelu, on tutkimushaastattelun muodoista yleisin. Teemahaastattelussa tarkoituksena on poimia tutkimusongelman keskeiset aiheet tai teema-alueet, joi-

ta haastattelussa tulisi käsitellä, jotta tutkimusongelma saadaan käsiteltyä. Tässä haastattelussa teemoja tuli esiin kolme ja kysymykset rakentuvat näiden teemojen alle. Sillä, missä järjestyksessä teemat haastattelun aikana käsitellään ei ole merkitystä, vaan tavoitteena on, että vastaaja voi antaa oman kuvauksensa kaikista teema-alueista. Teemahaastattelussa on haastattelijan tehtävänä huolehtia siitä, että haastateltava tai keskusteleva ryhmä pysyy annetuissa teemoissa. (Vilkkä 2005, 101–102.)

Haastattelua ja siihen tehtäviä kysymyksiä varten olen perehtynyt uuteen valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ja kuntakohtaiseen Savitaipaleen omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan sekä perhepäivähoidon toimintasuunnitelmaan. Lisäksi olen tutustunut lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman kaavakkeeseen, jota perhepäivähoitajat ja muut varhaiskasvatuksen ammattilaiset täyttävät yhdessä vanhempien kanssa hoidossa olevasta lapsesta.

Haastatteluiden keräämiseen liittyy yleensä aina pulmia, mutta niistä valtaosa on kuitenkin ennakoitavissa ja selvitettävissä. Haastattelija on aina tekemisissä sanojen kanssa. Vaikka sillä ei ole väliä missä järjestyksessä teemat käsitellään, kuitenkin aina on mietittävä mikä kysymysten järjestys tulisi olla ja millä tavalla kysymykset esittää. Tarkoituksena onkin, että haastattelijana olen mahdollisimman neutraali, en osoita puolueellisuutta, en tuo omia mielipiteitäni julki enkä hämmästele mitään tai osallistu keskusteluun väittelevään sävyyn. Kun ollaan tekemisissä sanojen kanssa, on kaikki aina tulkinnanvaraista. Kuitenkin avoimessa- ja teemahaastattelussa on aina mahdollisuus tarkistaa millä tavalla haastateltava ymmärtää kysymyksen. Perussääntö on, että yhdessä haastattelukysymyksessä kysytään vain yhtä asiasisältöä ja tärkeä on tarkistaa samalla turhat ja sisältöä arvottavat sanat. Haastattelukysymykset olen laatinut neutraaliin sävyyn, jotta niistä eivät välity omat asenteeni tai olettamukset. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 44; Vilkkä 2005, 104–109).

Haastateltavien taustatietojen selvittäminen auttaa tutkijaa hahmottamaan haastateltavan näkemystä asiasta. Taustatietoja selvitetään tutkimusongelmasta riippuen ja pyydetään ne tiedot, jotka ovat olennaisia. Tässä haastattelussa haastateltavien taustatiedoiksi kerätään heidän koulutuksensa ja työ-

vuodet perhepäivähoitajana, sillä tiedossa on jo naissukupuoli ja ikähaarukka. (Vilkkä 2005, 110–111.)

Haastattelut tapahtuvat yksilöhaastatteluina. Jokainen haastateltava on saanut ennen varsinaista haastattelutilannetta itselleen haastattelurungon, jotta hän voi tutustua siihen ja valmistautua haastatteluun etukäteen. Haastattelut nauhoitetaan.

4.3 Eettisyys

Tutkimuseetiikan perusteisiin sisältyy, että tutkittaville henkilöille tai organisaatiolle tulee taata, että he säilyvät anonyymeinä valmiissa tutkimuksessa niin halutessaan. Aina kuitenkin tutkittavat eivät halua salata henkilöllisyyttään, jos kokevat saavansa hyötyä osallistumisestaan tutkimukseen. Tutkittavien pysyminen anonyymeinä voi olla hyödyllistä tutkimuksen kannalta, sillä anonyymiyys lisää tutkijan vapautta. Tutkijan on helpompi käsitellä arkoja aiheita ja asioita, sillä silloin ei tarvitse pelätä aiheuttavansa haittaa tutkittaville henkilöille. Se rohkaisee ihmisiä puhumaan rohkeammin ja suoraan sekä voi helpottaa tutkimuksen kannalta tärkeiden ja oleellisten asioiden esille tuomista. Valmiissa tutkimuksessa on myös pidettävä huoli erilaisin keinoin, ettei henkilöä tunnusteta siitä. Tutkijan tulee tehdä kaikkensa, ettei tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden identiteetti paljastuisi. Vaikka mitään täydellistä takuuta sille ei voida asettaa, mutta sen tulee olla päämäärä, joka on tutkijan tavoitteena. (Mäkinen 2006, 114—115.)

Luottamuksellisuus on läheisesti yhteydessä yksityisyyteen, eli ettei ihmisten henkilökohtaisia asioita levitellä eteenpäin. Tässä tutkimuksessa sellaisia voisivat olla haastateltavan mielipiteet sekä perhepäivähoidossa oleviin lapsiin liittyvät asiat. Tutkittava myös luottaa, että häneltä saatua tutkimusmateriaalia käsitellään asiallisesti tutkimusta tehtäessä. Tutkimuksen tekijän on käsiteltävä aineistoa sellaisena kuin hän on sen saanut, lisäämättä ja muokkaamatta sitä. Tutkijan moraalinen velvollisuus on luottamuksellisuuden takaaminen ja siitä on myös määrätty laissa. (Mäkinen 2006, 115–116.)

4.4 Tutkimusmenetelmän luotettavuus

Tutkijan tehtävänä on selvittää, että johtopäätökset ovat oikeita ja opinnäyte-työssä olevien tulosten täytyy olla luotettavia. Luotettavuutta ei voida saavuttaa ilman paneutumista laadun valvontaan tai ilman suunnitelmallisuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnista ei ole olemassa yksiselitteistä ohjetta, tämä tekee arvioinnista haastavaa. Yhteiskuntatieteellisiä ilmiöitä ei pystytä viemään laboratorio-olosuhteisiin, sillä tutkittavien henkilöiden ja niihin sidoksissa olevien ihmisten toiminta ei ole kaavamaista, ympäristö kokee muutoksia ja taphtuu oppimista. Tässä löytyy ero kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen välillä, sillä kvantitatiiviselle tutkimukselle löytyy arviointikriteeristö. Yhteiskuntatieteellisten tutkimusten riskienhallinta ja luotettavuus on ongelmallista. (Kananen 2014, 145.)

Luotettavuuskäsitteiden avulla tarkastellaan tieteellisen työn luotettavuutta, ne toimivat eräänlaisina mittareina. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuustarkastelu jää pelkkään arvioon, koska sen luotettavuutta ei voida arvioida ja laskea samaan tapaan kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuus on tutkimusta tekevän henkilön näytön ja arvioinnin varassa. Objektiiivinen luotettavuus on lähestulkoon mahdotonta laadullisessa tutkimuksessa. Yleiset luotettavuusmittarit tieteellisessä tutkimuksessa ovat reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetti on tulosten pysyvyys ja validiteetti tarkoittaa, että tutkitaan oikeita asiota. Pysyvyydellä tarkoitetaan, että jos tutkimus tehdään uudelleen, saadaan samat tutkimustulokset. Tutkimuksen validiteetti liittyy tutkimuksen suunnitteluun, eli tutkimusasetelmaan ja siihen että analyysi tehdään oikein. (Kananen 2014, 146–147.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuustarkastelu sivuaa objektiiivisuutta, koska tutkija on laadullisessa tutkimuksessa paljon vartija. Tutkijalla on valta päättää siitä, ketä tutkitaan, mitä kysytään ja mitä ei kysytä ja kuinka kerätty aineisto analysoidaan ja tulkitaan. Suunnittelemalla ennakkoon päästään luotettavuusarvioinnissa aina parempaan tulokseen, kuin pohtimalla työn lopussa sitä, kuinka asiat tehtiin ja miten onnistuttiin tekemään luotettavuusarviointi jälkijätöisesti. (Kananen 2014, 150–151.)

Yleisinä luotettavuuskriteereinä laadullisessa tutkimuksessa käytetään mm. seuraavia tekijöitä, mutta myös toisenlaisia lähestymistapoja on käytössä. Tekijät ovat vahvistettavuus, arvioitavuus, tulkinnan ristiriidattomuus, luotettavuus (tutkitun kannalta) ja saturaatio (kylläntyminen). Vahvistettavuudella tarkoitetaan, että aineiston lukee henkilö, joka on haastattelun siihen antanut. Hän lukee tekstin ja vahvistaa tutkijan tulkinnan ja tutkimustuloksen, jolloin voidaan todeta tutkimuksen olevan luotettava tutkittavan kannalta. Arvioitavuus tarkoittaa riittävää dokumentaatiota, se on yksi tärkeimmistä asioista, joka luo työlle uskottavuutta. Tutkimuksen eri vaiheissa tehdyt ratkaisut täytyy perustella. Kun valitaan mm. tiedonkeruu- tai analysointimenetelmiä, on syyt ja perustelut näille valinnoille tuotava esiin. Tällainen kirjaaminen mahdollistaa opinnäytetyön arvoitavuutta. Tulkinnan ristiriidattomuus eli sisäinen validiteetti on toisen tutkijan tekemä sama johtopäätös kuin kirjoittajan samasta aineistosta. Saturaatio on kvalitatiivisessa tutkimuksessa hyvä luotettavuuden vahvistamiskeino. Tällä tarkoitetaan sitä, että samat tutkimustulokset alkavat toistua eri lähteistä. Yksi havaintoyksikkö ei ole tarpeeksi kylläntymiseen, mutta jos tutkimuksen kohteena on ilmiö, johon liittyy vain yksi havaintoyksikkö, on sen määrän riitettävä. (Kananen 2014, 153–154.)

4.5 Työsuunnitelma ja luvat

Aloitin opinnäytetyön prosessin syksyllä 2017. Otin yhteyttä Savitaipaleen kunnan varhaiskasvatuspäällikköön ja kysyin alustavasti mahdollisuutta toteuttaa opinnäytetyöni yhteistyössä varhaiskasvatustoimen kanssa. Hän lupasi olla mukana prosessissa ja ensimmäisen tapaamiskerran jälkeen alkoi tutkimuksen ideointi. Olimme käyneet yhdessä läpi aihealueita, joista tutkimuskysymys pitäisi saada muotoiltua. Alkuvuodesta 2018 sain prosessin toden teolla käyntiin, kun opettaja hyväksyi aiheeni ja antoi luvan suunnitelman kirjoittamiselle.

Tein opinnäytetyösopimuksen tilaajatahon kanssa tammikuussa 2018. Sen jälkeen aloin kirjoittamaan tutkimussuunnitelmaa. Haastatteluissa käytettäviä kysymyksiä on mietitty yhdessä varhaiskasvatuspäällikön kanssa niin, että saimme parhaan hyödyn irti haastatteluista. Suunnitelma opinnäytetyöstä oli valmis maaliskuussa 2018 ja esittelyssä saman kuun suunnitelmaseminaaris-

sa. Kun suunnitelma oli hyväksytty, hain Savitaipaleen kunnalta tutkimuslupaa, jonka jälkeen opinnäytetyön tutkimusosuutta, eli haastatteluita sai alkaa toteuttaa.

Varhaiskasvatuspäällikkö lupasi tiedottaa kunnan perhepäivähoitajia tulevasta tutkimuksesta hänen ja perhepäivähoitajien seuraavassa kuukausikokouksessa. Lähetin kaikille tutkimukseen osallistuville henkilöille sähköpostilla saatekirjeen tai sovin heidän kanssaan haastattelujen aikatauluista. Haastattelut tein kesän 2018 aikana. Lopullisen opinnäytetyön oli tarkoitus olla valmiina joulukuussa 2018, mutta viivästyi suunnitellusta vuodella eteenpäin.

4.6 Aineiston käsittely ja analyysi

Kun aineisto on kerätty, täytyy se muuttua tutkittavaan muotoon. Tutkimushaastattelujen kohdalla tämän tarkoittaa nauhoitusten muuttamista tekstimuotoon eli litterointia. Aineiston muuttaminen tekstimuotoon helpottaa tutkimusaineiston järjestelmällistä läpikäyntiä eli analysointia sekä sen luokittelua ja ryhmittelyä. Litteroinnin on vastattava haastateltavien kerrontaa ja saatava samat merkitykset kuin mitä tutkittava on asialle antanut. Tämä tarkoittaa siis sitä, että haastateltavien puhetta ei saa muokata tai muuttaa. (Vilka 2005, 115–116.)

Litteroinnin jälkeen tein sisällönanalyysin haastateluista saadusta aineistostosta. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan tutkimusaineiston kuvaamista sanallisesti. Tutkimusaineisto pilkotaan osiin ja jäsennellään johdonmukaisiksi kokonaisuuksiksi. Kokonaisuuksien ryhmittely tapahtuu sen mukaan, mitä aineistosta halutaan etsiä. Etsin haastateluista yhteneväisiä asioita, jotka merkitsin värikoodein. Näin pystyin helpommin tulkitsemaan haastatteluja, kun aloin analysoida niistä saatuja tuloksia. (Vilka 2005, 139–140.)

Käytännössä laadullisen aineiston analyysi tarkoittaa, että aineistoa luetaan yhä uudelleen ja uudelleen. Tekstiä pohditaan, vertaillaan ja tulkitaan. Erilaiset tutkimukselliset lähestymistavat vaativat erilaista käsittelyä, mutta eri lähestymistavoillakin on yhteisiä piirteitä. Kaikki lähestymistavat vaativat tutkijalta aineiston luokittelua, tulkintaa ja vertailua. Tätä vaihetta voidaan kut-

sua koodaamiseksi ja memojen kirjoittamiseksi. (Valli & Aaltola 2015, 110–111.)

5 PERHEPÄIVÄHOITAJILLE TEHDYN HAASTATELUN TULOKSET

Perhepäivähoitajia oli Savitaipaleen kunnan palveluksessa haastattelu hetkellä viisi. Kaikki heistä osallistuivat tutkimuksen tekemiseen, joten vastaukset saatiin 100%:lta kunnan perhepäivähoitajista. Tuloksien esittelyssä lainausmerkkien sisällä olevat kursivoidut tekstiosuudet ovat lainauksia haastatteluisista.

5.1 Taustatiedot

Kaikki viisi perhepäivähoitajaa edustavat naissukupuolta. Heistä kahdella on koulutus pohjana perhepäivähoitajan ammattitutkinto, tämän lisäksi löytyy terveydenhoitajan tutkinto, lähihoitajan tutkinto sekä päiväkotiapulaisen tutkinto. Taustatiedoissa selvitin koulutus pohjan lisäksi kuinka kauan henkilöt olivat toimineet perhepäivähoitajina. Työvuosia heille oli kertynyt seuraavasti: 1,5 vuotta, 3 vuotta, 10 vuotta, 27 vuotta ja 35 vuotta.

5.2 Yhteistyö lapsen kanssa

Kolme haastateltavista toi esiin lapsen havainnoinnin tärkeyden. He kokivat sen vahvuudekseen lapsen mielipiteen selvittämisessä. Lapsesta saa paljon irti tietoa havainnoimalla hänen toimintaansa, sillä siinä näkee mitkä asiat lasta kiinnostavat, mistä he pitävät ja mistä eivät. Lapsen leikin seuraaminen koettiin erityisen merkittäväksi.

"Miusta on niiko varmaa se eniten miten mie pystyn auttaa siinä lapsen mielipiteen selvittämisessä se, ku on havainnoinu sitä hänen tekemistä ja mistä hää pitää ja mistä hää ei pidä nii se on varmaa miun mielestä se suurin. Tottakai mitä kauemmin se lapsi on ollu hoidossa ni sitä kauemmin sitä havainnointia on ehtiny tapahtumaan."

"Leikkihän se on mistä näkee paljon heidän mieltymyksiä."

"Lapsen ja leikin seuraaminen on se, miten lapsesta saapi irti eniten. Havainnointi ylipäättään, ni auttaa siinä lapsen mielipiteen selvittämisessä."

Yksi haastateltavista kokee antoisaksi lapsen tai lapsien kanssa järjestettävän jutustelutuokion. Aikuinen on läsnä tilanteessa, kun lapsi leikkii ja kuuntelee häntä, sekä hänen toiveitaan. Tätä kautta voi saada ideoita tulevaan toimintaan ja lapsetkin ovat innoissaan kun päiviin sisällytetään asioita, joita he ovat toivoneet. Yksi hoitajista kertoi, että he suunnittelevat lapsien kanssa päivän toimintaa yhdessä aamupalan aikaan, vaikka hän olisikin jo alustavasti päivän ohjelmaa suunnitellut, mutta tällä tavalla hän osallistaa lapsia.

"Järjestää semmosen pienen jutustelutuokion tai se voi olla ihan mitä vaan nii et sen lapsen kanssa niiko on siin ja leikkii ja kuuntelee sitä, niitä lapsen toiveita, et mitä ne haluaa tai mitä hän haluaa, mistä hän tykkää."

Perhepäivähoitajista neljä koki lasten mielipiteen selvittämisen haastavaksi siltä osin, että lapset ovat pääsääntöisesti pieniä, eivätkä juurikaan puhu vielä paljon. Varsinkaan suoria kysymyksiä heiltä on hankala kysyä ja aikuinen saattaa helposti lähteä johdattelemaan lapsen vastauksia tai saattaa antaa vaihtoehtoja vastauksiin.

"No haastavaahan on tietysti jos on pieni lapsi, joka ei osaa puhua tai vielä teekkään mitään. Isompien kanssa on paljon helpompi."

"Miun mielestä se lapselta kyseleminen ni ei toimi tämmösten kaks – kolme vuotiaiden kanssa. Ei ne osaa vastata jos sä kysyt niiltä ja sit sää helposti johdattelet sitä keskustelua omilla kysymyksillä."

"Kyselee niistä asioista vähän kautta rantain."

Kukaan ei kokenut tällä hetkellä tarvitsevansa erityistä tukea lapsen mielipiteen selvittämiseen. Jokainen perhepäivähoitajista koki, että apua saa pyydetessä vastaavalta lastentarhanopettajalta.

5.3 Yhteistyö vanhempien kanssa

Kaikissa haastatteluissa tuotiin esiin, että lasten haku- ja tuontitilanteet ovat tärkeässä roolissa. Näissä keskusteluissa käydään läpi mitä päivän aikana on tehty ja kuinka päivä on mennyt. Koetaan, että on hyvä saada kertoa ajankohdattaiset asiat vanhemmille mahdollisimman pian. Myös vanhemmat ovat olleet sitä mieltä, että päivittäinen aamuin illoin keskusteleminen heidän kanssaan on tärkeää. Kun lapsen aamulla vastaanottava henkilö on sama kuin lapsen iltapäivällä luovuttava, niin ei tule tietokatkoksia ja hän tietää kuinka lapsen päivä on sujunut.

"Vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä varmaan se niiku vanhempien kuuntelu ja se mitä heidänki kanssa ollu puhetta ni se päivittäinen aamuin illoin kertominen mitä päivän aikana on tehty. Se mihin hyö on ollu tyytyväisiä on se, et palaute tulee siltä samalta henkilöltä joka on aamulla ottanu lapsen vastaan."

"Varmaa just se et ku pystyy täs kertomaa heti ne kaikki asiat eikä jää roikkumaan."

Neljä viidestä sanoi yhteistyön toimivan hyvin vanhempien kanssa. Hyvä kommunikaatio ja avoin keskustelu vanhempien ja perhepäivähoitajan välillä koetaan vahvuudeksi. Jos vanhemmille on avoin, myös he ovat avoimia takaisin päin. Yhdessä haastattelussa tuotiin esiin, että vanhempien kanssa pystytään puhumaan kaikesta, myös hankalista asioista ja mahdollisista ongelmista. Vanhemmat kertovat kuinka haluaisivat lastensa kanssa toimittavan päivähoitossa ja hoitaja voi kertoa mistä lapsi on päivähoitossa tykännyt.

"Minusta meillä on kaikkien kanssa sellain että menee hyvin, että pystytään puhumaan ongelmat, vaikeatkin asiat. Ei ole mitään ongelmaa vanhempien kanssa."

"Meil on aika hyvä kommunikaatio miust, et kerrotaan ja puhutaan lapsista ja se onnistuu kaikkien vanhempien kans."

"Näitten vanhempien kanssa on toiminu ihan tosi hyvin yhteistyö et en oo kokenu mitään hankaluuksia."

"Avoin juttelu, se on kaiken a ja o. Ja sit toimii hyvin ko on ite avoin nii kyl ne vanhemmatki sit on."

Kolmessa haastattelussa tuotiin esiin vanhempien roolia lapsen mielipiteen selvittämisessä. Perhepäivähoitajat kokivat tämän positiiviseksi asiaksi. Kun vanhempia näkee päivittäin pariin kertaan, saa heidän avullaan tietoa hoidossa olevasta lapsesta. Yksi haastateltavista nosti esille sen, että mitä kauemmin lapsi on ollut hoidossa, sitä paremmin hoitaja alkaa tuntemaan lasta ja tämän mieltymyksiä. Varsinkin kun uusi lapsi tulee ja varhaiskasvatussuunnitelma tehdään pian hoitoon tulon jälkeen, niin siihen mennessä lasta ei ole välttämättä ehtinyt havainnoida ja silloin jää pääsääntöisesti vanhempien kerrotavaksi, että mitä he tietävät omasta lapsestaan.

"No siis meil on tietysti nii pieniä lapsia ja osa ei osaa vielä edes puhua, niin siinä on sitten ne vanhemmat tärkeässä roolissa."

"Vanhempien kanssa tässä ajan myötä kun keskustelee niin tietää mitä ne tekee kotona ja niiltä saa sitten tietoa siitä lapsesta."

"Haastavaaha on tietysti jos on pieni lapsi, joka ei osaa vielä puhua tai vielä teekkää mitää nii sillo se jää vanhempien kerrotavaks, että mitä hyö tietää siitä omasta lapsesta."

Kolme hoitajista kertoo vanhempien olevan hyvin mukana varhaiskasvatussuunnitelman teossa ja he ovat täyttäneet kaavakkeesta oman osuutensa asianmukaisesti. Yksi haastateltava kehuu vanhempia tässä asiassa ripeiksi ja reippaiksi.

"Ei ole ainakaan vielä tullut vastaan vanhempaa kuka ei sitä tekis (varhaiskasvatussuunnitelma kaavaketta) ja hyvi hyö on niiku täyttäneet sinne mitä heien pitääki tehdä ja on sujunu siltä puolelta."

"Ihan mukavasti on mennyt, vanhemmat on ollu hyvin mukana siinä ja täyttänyt myöskin sitä kaavaketta, sen oman osuutensa siitä kaavakkeesta.

Kaksi viidestä hoitajasta sanoo, että varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelujen sopiminen vaatii järjestelyjä perhepäivähoitajalle. Työaikana ne on hankala toteuttaa, sillä vanhemmat ovat töissä, eikä keskusteluja pysty myöskään perhepäivähoitajan näkökulmasta lasten päiväunien aikaan järjestämään. Koska perhepäivähoitajat tekevät pitkiä päiviä, yhdeksästä kymmeneenkiin tuntiin, on varhaiskasvatussuunnitelma keskustelujen ajoittaminen työpäivän jälkeen hankalaa. Yksi hoitajista sanoo ajoittavansa keskusteluja loma-aikaan, kun ei ole yhtään lasta paikalla. Myös kaikkien keskustelujen ajoittaminen yhdelle päivälle vuorotellen tuli esiin. Kolmessa haastattelussa sanottiin, että varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu aikojen sopiminen vanhempien kanssa on kuitenkin ollut helppoa.

"Nää on tota vähän hankala toteuttaa nää tälläset nii vaatii aika paljon järjestelyä perhepäivähoitajallekkii."

"Sehä siinä onkii, et saada se aika sovittua se sattuu sitte perheelle ja sitte miulle."

"On ollu helppo sopia."

Kaksi haastateltavista toi esiin, että parhaillaan hoidossa olevien lasten vanhempien kanssa ei ole ongelmia ja yhteistyö toimii, mutta aiemmin haastavia vanhempia on ollut. Toinen heistä kertoi, että ihan aina ei olla yhteisymmärryksessä vanhempien kanssa ja silloin tällöin tulee eteen tilanteita, joissa vanhemmat toimivat vastuuttomasti, sillä puheet ja teot eivät kohtaa. Tällaisessa tilanteessa vastaava lastentarhanopettaja on ollut perhepäivähoitajan tukena auttamassa ja miettimässä kuinka toimitaan. Vastauksista tuli esiin, että perhepäivähoitajat kokevat haastavat vanhemmat tilanteeksi, jossa voisi kaivata tukea lastentarhanopettajalta.

"Nyt ei ole näiden lasten vanhempien kanssa, mutta aikaisemmin on ollut."

"Aina välillä löytyy näitä tapauksia, et aina ei olla ihan yhteisymmärryksessä näitten puheiden kanssa. Näissä oltiin sitte aina lastentarhanopettahan kanssa ja mietittiin et mitä tehdään ja sillehän mä sitten aina soittelin ja pyysin tukea."

5.4 Yhteistyö lastentarhanopettajan kanssa

Kaikkien haastateltavien mielestä yhteistyö vastaavan lastentarhanopettajan kanssa toimii hyvin. Vaikka perhepäivähoitaja ei tällä hetkellä tarvitsisi tukea lastentarhanopettajalta, sitä saa kyllä tarvittaessa. Kolme haastateltavista sanoi lastentarhanopettajan olevan helposti lähestyttävä ja läsnä oleva. Hänen kanssaan pystyy puhumaan kaikista asioista, aina voi myös soittaa jos siltä tuntuu. Asioista voi olla myös eri mieltä hänen kanssaan. Hänen tiedossaan on, mitä perhepäivähoitajan työ on käytännössä. Koettiin, että lastentarhanopettaja pitää perhepäivähoitajan puolia.

"Jos on niiko tarvis nii voi yhdessä pohtia asioita, esimerkiksi toimintatapoja. Silt saa paljon niitä ideoitakii työhön ja miust yhteistyö on menny hyvin."

"Miust se on ihan riittävää (yhteistyö) ja sille voi soittaa aina ja en mie niiko koe tarvitsevani enempää."

"Miust sille voi niiko reippaasti esittää asiansa ja saa olla eri mieltäkin."

Kaksi haastateltavista sanoi mahdollisen tuen tarpeen olevan silloin, kun hoitoon tulee erityislapsi. Silloin lastentarhanopettajan koulutus ja osaaminen olisivat tarpeen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa. Yksi haastateltavista kertoi, että lastentarhanopettaja on ollut hänen tukenaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa. Hän koki saaneensa apua tarpeeseen, sillä ei olisi itse välttämättä saanut kirjoitettua sinne kaikkea mitä olisi tarvinnut.

"Meitä oli minä, lastentarhanopettaja ja sit oli vielä fysioterapeutti, et oli niiku tämmönen yhteistyö (erityislapsen varhaiskasvatussuunnitelma keskustelussa vanhempien lisäksi)."

"Ku oli sitä vasun tekoa (varhaiskasvatussuunnitelman tekoa erityisen tuen piirissä olevalle lapselle) ni se oli ihan hyvä et hää oli siin mukana et en mä ois ehkä ite saanu sinne kaikkia laitettu mitä tarvi."

Pari perhepäivähoitajaa mainitsi kuukausipalaverit, joihin vastaava lastentarhanopettaja osallistuu. Aina lastentarhanopettaja ei kuitenkaan osallistu palaveriin ja tällöin kasvokkain tapaamisia voi olla vain harvakseltaan. Nämä tapaamiset ovat mahdollisuus vuoropuheluun perhepäivähoitajien ja lastentarhanopettajan välillä. Siellä jutellaan asioista, muutoksista ja voidaan setviä mahdollisia ongelmia. Useimmiten lastentarhanopettaja on paikalla kun on hänellä on jotain informoitavaa asiaa perhepäivähoitajille. Vastaava lastentarhanopettaja on käynyt palavereissa esimerkiksi uuden varhaiskasvatussuunnitelman tiimoilta. Myös perhepäivähoitajien toimintasuunnitelmaa lastentarhanopettaja on mukana laatimassa.

"Tehäähä myö sit viel nää toimintasuunnitelmat, et Mia on ollu sit mukana ku tehää se perhepäivähoitajien yhteinen, ni siin on ollu mukana sitte laatimassa sitä."

"Meilhä on nyt niiko kerran kuukaudessa palaveri, tunnin kestävä. Et sillai harvoinhan myö nähää. Mia tulee meien palaveriin jos on jotain tärkeempii tai jos jotain muuttuu, niiko nyt tää varhaiskasvatussuunnitelma."

"Miun mielestä ku tää vasukin tuli nii paljon saatii häneltä ihan sellasta käytännön asiaa, et se ei tuntunukkaa enää nii vieraalta."

Kaikki haastateltavat kokivat, että apua ja tukea saa, jos sille on tarvetta. Itse pitää olla myös aktiivinen siinä suhteessa, että ottaa yhteyttä. Lastentarhanopettajaa voisi pyytää esimerkiksi pohtimaan yhdessä toimintatapoja ja niiden muutosta tai auttamaan varhaiskasvatussuunnitelman teossa jos kyseessä on haastavampi lapsi tai erityislapsi.

"Sit tietysti jos ois joku semmonen haastavampi tapaus nii se olis ihan kiva et hää ois mukana siinä vasun tekemisessä, koska hänellä on kuitenkin se koulu-olemassa."

"Sit ku ottaa yhteyttä niin sitte kyllä saa sitä mitä tarvii."

6

YHTEENVETO

Tavoitteenani oli tutkia, kuinka Savitaipaleen kunnan perhepäivähoitajat kokevat lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman teon, millaisia vahvuuksia ja tuen tarpeita heillä siihen liittyen on. Tutkimusta varten haastattelin viittä perhepäivähoitajaa, joille lähetin haastattelukysymykset saatekirjeineen etukäteen. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluja, jotka tehtiin yhtä lukuun ottamatta haastateltavien kotona, yksi tehtiin leikkipuistossa. Tässä luvussa teen yhteenvetoa saaduista tuloksista. Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat seuraavat: 1. Mitkä ovat perhepäivähoitajien vahvuuksia lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman teossa? 2. Mikä on perhepäivähoitajien tuen tarve liittyen varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen?

Lapsen kanssa tehtävässä yhteistyössä haastavimman asian kautta löytyy myös perhepäivähoitajien vahvuus. Perhepäivähoitajat toivat esiin haasteellisenä sen, että suurin osa hoidossa olevista lapsista on niin pieniä etteivät he puhu mitään. Tämä asettaa oman vaikeutensa lapsen mielipiteen ja ajatusten selvittämiseen. Koska lapsen eivät puhu, on perhepäivähoitajien täytynyt löytää keinoja selvittää lasten ajatuksia muilla tavoin. Tärkeimpänä keinona he kokivat havainnoinnin ja se miellettiin vahvuudeksi. Varsinkin leikin havainnointi nousi esiin, mikä onkin tärkeää, sillä leikki kattaa suuren osan lapsen maailmaa ja värittää kaikkia lapsen toimia. Leikki onkin erittäin keskeisessä osassa lapsen eri kehitysvaiheissa. (Leikkivinkit 2019.)

Perhepäivähoitajat kokevat vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön sujuvaksi. On perhepäivähoitajien vahvuus, että sama henkilö on aamulla ottamassa lapsen vastaan ja illalla luovuttamassa hänet vanhemmille. Kun päivähoidossa oleva lapsi on vielä pieni, eikä osaa itse vielä puhua, on myös vanhemman vastuulla kertoa omat tietonsa lapseensa liittyen, ja näin helpottaa perhepäivähoitajan ymmärrystä lapsesta. Tällöin perhepäivähoitaja saa mahdollisimman kokonaisen kuvan hoidossa olevasta lapsesta ja voi hyödyntää sitä varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa. Hyvä keskusteluyhteys ja sen ylläpitäminen on ensisijaisen tärkeää perhepäivähoitajan ja vanhempien välillä. Koettiin, että kun vanhemmille on avoin, niin hekin ovat. Tasa-

vertainen vuoropuhelu molempiin suuntiin sekä lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä on kodin ja päivähoidon välistä kasvatuskumppanuutta. (Kasvatuskumppanuus päiväkodin kanssa 2019.)

Haasteellisena koettiin varhaiskasvatusuunnitelmakeskustelu aikojen sopiminen. Ei niinkään niin, että ongelmana olisivat vanhemmat vaan perhepäivähoidtajien työnkuva. Pitkät päivät ja mahdottomuus irrottautua keskusteluihin työpäivän aikana tuovat haasteensa. Hoitajat kokivat kuitenkin, että aikojen sopiminen vanhempien kanssa onnistuu. Osa kertoi löytäneensä oman tapansa toimia keskustelujen suhteen. Varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeen vanhemmat täyttävät asianmukaisesti ja ovat hyvin siinä mukana.

Joskus yhteistyö vanhempien kanssa ei toimi ja haasteita tulee eteen. Kun tällaisia hankalia tapauksia tulee eteen, kokivat hoitajat tarvitsevänsä tukea vastaavalta lastentarhanopettajalta tilanteissa menettelyyn ja asioiden selvittämiseen. Haastatteluhetkellä hetkellä tällaista tilannetta ei ollut kenellekään perhepäivähoitajista. Riitatilanteet eivät ole hyödyksi kenellekkään, sillä tämä vie huomiota pois lapsesta ja perhepäivähoitajan voimavaroja. Tämä näkyy varmasti varhaiskasvatussuunnitelmassa olevien tavoitteiden kirjaamisessa ja niiden toteutumisessa, jos asioista ei olla yhtä mieltä.

Yhteistyö perhepäivähoitajien tueksi nimetyn lastentarhanopettajan kanssa toimii kaikkien haastateltavien mukaan hyvin. Vaikka tukea ei tällä hetkellä tarvitsisi, olivat perhepäivähoitajat yhtä mieltä siitä, että apua kyllä tarpeen vaatiessa saa. Yksi haastateltavista kertoikin käyttäneensä lastentarhanopettajan ammattitaitoa hyväksi, kun laadittiin hoidossa olevalle erityislapselle henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Myös muissa haastatteluissa tuli esille, että tällainen tilanne voisi olla se, jolloin lastentarhanopettajan osaamisesta olisi apua.

Tapaamisia lastentarhanopettajan ja perhepäivähoitajien välillä on harvakseltaan, jos erityistä tarvetta ei ole. Lastentarhanopettaja osallistuu perhepäivähoitejien tiimi-iltoihin, yleensä silloin kun on ilmoitusluontoista asiaa.

Päällimmäisenä haastattelujen tuloksista tulee esiin, että Savitaipaleen perhepäivähoitajilla yhteistyö eri tahojen kanssa toimii lapsen henkilökohtaiseen

varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyen. Kukaan ei kokenut, että tarvitsisi tällä hetkellä tukea lasten mielipiteen selvittämiseen, eikä myöskään vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Vaikka kukaan ei koe nyt tarvitsevansa tukea, kuitenkin he tiedostavat tilanteita, joissa apua voisi tarvita. Perhepäivähoitajat olivat yhtä mieltä siitä, että vastaavalta lastentarhanopettajalta tukea saa jos sille on tarvetta.

7 POHDINTA

Lähdin opinnäytetyössäni tutkimaan itselleni hieman vieraampaa aihealuetta, mutta aluetta josta olen kiinnostunut. Yhteistyö Savitaipaleen kunnan varhaiskasvatuksen kanssa toimi hyvin, vaikka opinnäytetyön valmistuminen veikin oman aikansa. Kaikki haastateltavat lähtivät positiivisella mielellä mukaan projektiin, joten siltä pohjalta haastattelujen ja opinnäytetyön tekeminen oli itselle mielekäästä.

Mielestäni haastattelutilanteet pysyivät rentoina ja etenivät suunnitellun rungon mukaisesti. Olisin kuitenkin toivonut saavani jonkin verran enemmän materiaalia jokaiselta haastateltavalta, varsinkin kun heitä oli vain viisi. Kokemattomuuteni haastattelijana näkyi selvästi siinä, etten osannut ohjailla keskustelua ja esittää lisäkysymyksiä aiheista, jotka olisivat olleet tärkeitä opinnäytetyöni kannalta. Koin kuitenkin, että jokaisen haastattelun jälkeen seuraavan tekeminen oli itselleni helpompaa ja haastattelijan taitoni olivat hieman kehittyneet. Jälkeenpäin ajateltuna olisi pitänyt miettiä etukäteen haastattelutilanteita ja niissä toimimista.

Seurauksena siitä, etten ollut haastattelutilanteissa parhaimmillani, oli haastattelumateriaalin niukkuus. Osa haastatteluista jäi todella lyhyiksi ja saadun tiedon määrä vähäiseksi. Koen, että paljon tarpeellista tietoa opinnäytetyön kannalta jäi saamatta ja se vaikuttaa negatiivisesti saatuihin tuloksiin. Saatujen tulosten niukkuus vaikuttaa myös tulosten luotettavuuteen. Luotettavuuden arviointiin liittyvä saturaatio (tulosten kylläntyminen) toteutuu ainakin osittain, kun tuloksia katsoo. Tällä tarkoitan sitä, että useammasta haastattelusta löytyy samoja asioita. Koska haastateltavia henkilöitä oli vain viisi, on todennäköisempää, että samoja asioita ei tullut esille yhtä paljon kuin jos heitä olisi useampia.

Asiat tuntuvat olevan tällä hetkellä niin hyvällä mallilla kaikilla Savitaipaleen perhepäivähoitajilla, että negatiivisia asioita ja kehityskohteita ei juurikaan tullut suoraan esille haastateltavilta. Kaikki heistä olivat tyytyväisiä asioihin kuten ne nyt ovat. Tietenkin tilanteet, asiakasperheet ja mielipiteet muuttuvat ajan mittaan, hoidossa olevien lapsien ja perheiden vaihtuessa. Tutkimuksen tulokset kertovat mielestäni myös siitä, että perhepäivähoitajat ovat hyvin itseohjautuvia ja osaavat itse löytää itselleen sopivan tavan toimia ja tehdä työtä varhaiskasvatussuunnitelman parissa. Ehkä perhepäivähoitajiksi hakeutuu tietyn-tyyppisiä ihmisiä, jotka kokevat pärjäävänsä itsenäisessä työssä?

Työn haasteista esiin nousi lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelmalle tarkoitetun palaverin sopimisen hankaluus. Asian esiin nostaneista hoitajista jokainen on kuitenkin löytänyt itselleen suotuisan tavan toimia näissä tilanteissa eikä kukaan kokenut, että se on ongelma tai että haluaisi muutosta vallitseviin käytäntöihin.

Tuloksista tuli ilmi myös, että lastentarhanopettaja on perhepäivähoitajien palavereissa vain harvakseltaan, lähinnä silloin kun on jotain ilmoitusluontoista asiaa, esimerkiksi uuden varhaiskasvatussuunnitelman käyttöönotto. Kukaan ei sanonut, että kaipaasi yhteistyötä lisää lastentarhanopettajan kanssa, mutta kehitysideana voisi olla perhepäivähoitajille tarkoitetut kahdenkeskeiset kehityskeskustelut lastentarhanopettajan kanssa. Tällaisessa keskustelussa olisi mahdollisuus palautteen antamiselle ja toiminnan arvioimiselle ja suunnittelulle. Jos on yhtään ujo perhepäivähoitaja, tuleeko hänen soitettua ja sanottua asioita, joihin ehkä tarvitsisikin tukea? Kun aika tällaiseen keskusteluun olisi sovittu ja määritelty kaikille perhepäivähoitajille, saisivat kaikki perhepäivähoitajat tuoda pienimpiäkin ajatuksiaan esiin.

Minulle tämä oli ensimmäinen itse toteuttamani tutkimus, joten kaikki siihen liittyvät vaiheet ovat olleet uuden opettelemista. Prosessi on ollut pitkä, hidas ja vaatinut minulta paljon. Sain kokemusta niin haastattelujen tekemisestä, litteroinnista ja tieteellisen tekstin kirjoittamisesta. Nyt tiedän, kuinka ison työn ja paljon aikaa sekä tarkkaa tekemistä tällaisen työn ja tutkimuksen tekeminen vaatii. Pääsin haastattelemaan ja tapasin hienoja ihmisiä tutkimukseen liittyen ja sain imeä tietoa minua itseäni kiinnostavasta aihealueesta. Hienoa nähdä,

että asiat toimivat ja perhepäivähoitajat osaavat työnsä. Minusta tutkimus osoitti, että asiat ovat Savitaipaleen kunnassa hyvin ja toimintaa voidaan jatkaa samaan tapaan, kehittymistä unohtamatta.

LÄHTEET

Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. (toim.). 2002. Kodissa vaan ei kotona - Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Alila, K., Eskelinen, M. & Estola, E. ym. 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat - Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevalle työryhmälle. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75258/tr12.pdf?sequence=1> [viitattu 23.1.2018].

Häkki, A., Kuokkanen, H. & Virolainen A. 2014. Lapsen parhaaksi—Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Helsinki: Edita.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä—Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kasvatuskumppanuus päiväkodin kanssa. 2019. Mannerheimin lastensuojeluliitto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/paivakoti-ikaisen-lapsen-kaverisuhteet/kasvatuskumppanuus-paivakodin-kanssa/> [viitattu 27.9.2019].

Leikkivinkit. 2019. Mannerheimin lastensuojeluliitto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/vinkkejä-lapsiperheen-ärkeen/leikkivinkit/> [viitattu 2.9.2019].

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Opetushallitus. 2013. Perhepäivähoitajan ammattitutkinto 2013. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/152266_Perhepaivahoitajan_ammattitutkinto_15_011_2013.pdf [viitattu 23.1.2018].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Varhaiskasvatus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://minedu.fi/varhaiskasvatus> [viitattu 31.5.2019].

Perhepäivähoitaja. Ammattinetti. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.ammattinetti.fi/amatit/detail/301_ammatti [viitattu 24.3.2018].

Reunamo, J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Ruusuvuori, J & Tiittula, L (toim.). 2005. Haastattelu - Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Savitaipale—koulut. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.savitaipale.fi/palvelut/koulut> [viitattu 16.8.2019].

Savitaipale - Sydämellä sovussa sisulla. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.esitteemme.fi/savitaipale/WebView/> [viitattu 6.3.2019].

Savitaipaleen hyvinvointiasema. WWW-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.eksote.fi/toimipisteet/terveys-ja-hyvinvointiasemat/savitaipale-hyvinvointiasema/Sivut/default.aspx> [viitattu 16.8.2019].

Savitaipaleen perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma (toimintasuunnitelma) 2017-2018. Paperilomake.

Sosiaali- ja terveystalvet Eksotessa. WWW-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.eksote.fi/eksote/Sivut/default.aspx> [viitattu 16.8.2019].

Valli, R. & Aaltola, J. Toim. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä: PS-kustannus.

Varhaiskasvatus. 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatustalvet> [viitattu 23.1.2018].

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. Opetushallitus. WWW-dokumentti. Saatavissa:
http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf [viitattu 24.1.2018].

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

VisitSavitaipale. WWW-dokumentti.
<https://www.visitsavitaipale.com/asuminen#asuminen-1> [viitattu 16.8.2019].

SAATEKIRJE PERHEPÄIVÄHOITAJILLE

HEI PERHEPÄIVÄHOITAJA!

Olen sosionomiopiskelija Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta ja tarkoitukseni on haastatella sinua opinnäytetyöhöni liittyen. Tutkimuksessani on tavoitteena selvittää Savitaipaleen kunnan perhepäivähoitajien kokemuksia lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman teosta.

Haastattelut nauhoitetaan, jonka jälkeen kirjoitan ne puhtaaksi ja koostan saadusta materiaalista analyysin opinnäytetyöhöni. Haastatteluaineisto tulee ainoastaan minun käyttöni, jonka jälkeen se hävitetään. Haastatteluissa esiinnyttäen nimettömänä. Valmis opinnäytetyö luovutetaan Savitaipaleen kunnan varhaiskasvatuspäällikölle ja se on myös teidän luettavissanne.

Alla näet haastattelurungon, jotta voit tutustua siihen etukäteen. Kaikissa kysymyksissä peilataan lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen.

Terveisin Riina Markku

TAUSTATIEDOT:

-Koulutus?

-Kuinka kauan olet toiminut perhepäivähoitajana?

YHTEISTYÖ LAPSEN KANSSA

-Mitkä asiat koet haastaviksi lapsen mielipiteen ja toiveiden selvittämisessä? Tuen tarve?

-Millaisia vahvuuksia sinulla on lapsen mielipiteen selvittämisessä?

YHTEISTYÖ VANHEMPIEN KANSSA:

-Mitkä asiat koet haastaviksi vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä? Tuen tarve?

-Mitkä ovat vahvuutesi vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä?

YHTEISTYÖ LASTENTARHANOPETTAJAN KANSSA:

-Miten yhteistyötä perhepäivähoitajan ja lastentarhan opettajan välillä voisi kehittää?

-Missä asioissa on onnistuttu perhepäivähoitajan ja lastentarhanopettajan välisessä yhteistyössä?